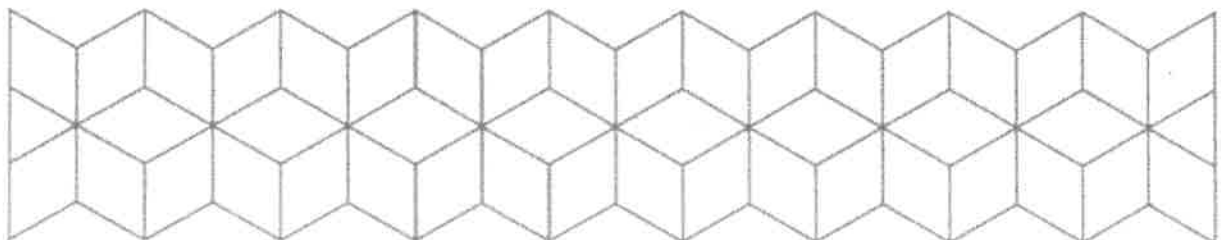

EKSAMEN

Emnekode: SFB14615	Emnenavn: Regnskapsorganisering og regnskapsmessig verdsettelse
Dato: 4. januar 2019	Eksamenstid: kl. 14.00 til kl. 18.00
Hjelpemidler: Kalkulator Revisors håndbok Skattelovssamling Norges Lover Andre lovsamlinger	Faglærer: Asbjørn O. Pedersen
Om eksamensoppgaven og poengberegning: <p>Oppgavesettet består av 6 sider inklusiv denne forsiden. I tillegg følger det vedlegg til oppgave 5.</p> <p>Kontroller at oppgaven er komplett før du begynner å besvare spørsmålene.</p> <p>Oppgavesettet består av 5 oppgaver.</p> <p>Alle oppgavene skal besvares. Hvor mye oppgavene teller ved sensurering er angitt med prosent bak hver oppgave.</p>	
Sensurfrist: 25. januar 2019 <p>Karakterene er tilgjengelige for studenter i Studentweb.</p>	

Oppgave 1 (12,5 % - 30 minutter)

Det finnes ni ulike former for økonomisk kriminalitet. 4 av dem er:

- Misligheter
- Hvitvasking
- Bedragerier
- Korrupsjon

Spørsmål a)

Hva er korrupsjon?

Belys dette med et eksempel.

Spørsmål b)

Hvorfor er det viktig å bekjempe korrupsjon?

Spørsmål c)

Hva er smøring og kameraderi?

Spørsmål d)

Forklar kort de fire ulike typene økonomisk kriminalitet som er nevnt overfor, og gi ett eksempel innen hver av disse kategoriene.

Oppgave 2 (25 % - 60 minutter)

a) Forklar kort hva COSO-modellen handler om.

b) I de senere år har risikostyring blitt gjenstand for økt interesse og fokus, og det er blitt stadig klarere at det eksisterer et behov for et solid rammeverk for å identifisere, evaluere og håndtere risiko på en effektiv måte. I 2001 startet COSO et prosjekt og engasjerte PricewaterhouseCoopers for å utvikle et rammeverk som skulle være til bruk for ledelsen for å evaluere og forbedre den helhetlige risikostyringen i virksomheten.

Hva innebærer helhetlig risikostyring?

c) Hvilke krav stilles i lovgivningen til risikostyring og internkontroll?

d) I tillegg til COSO 1 sine målsettinger, driftsrelaterte, rapporteringsrelaterte og etterlevelserelevante, har COSO 2 i tillegg strategiske målsettinger.

Forklar kort hva disse fire målsettingene går ut på.

Oppgave 3 (12,5 % - 30 minutter)

Spørsmål a)

Forklar hvilke regnskapsposter og målsettinger som er mest relevant for virksomhetsrutinen INNKJØP.

Spørsmål b)

Hva er innkjøpsrutinens 5 grunnleggende forretningsaktiviteter?

Spørsmål c)

Hvilke krav stiller bokføringsforskriften til innkjøpsdokumentet?

Spørsmål d)

Et salgsdokument kan inneholde en feil, for eksempel feil pris eller antall. Spørsmålet er om det er tilstrekkelig å korrigere dette i et senere salgsdokument, eller om det må utstedes en kreditnota. Vis til aktuelle lovbestemmelser.

Oppgave 4 (25 % - 60 minutter)

a)

SØRVÆR AS er en handelsbedrift som driver med butikkhandel. Siste avlagte årsregnskap viste følgende balanseposter:

EIENDELER	(I hele NOK)	EGENKAPITAL OG GJELD	(I hele NOK)
Varebeholdning	4 000 000	Aksjekapital	500 000
		Annen egenkapital	1 000 000
		Sum egenkapital	1 500 000

Varebeholdningen har en netto salgsverdi på kr 6 000 000. Det finnes ikke mer-/mindreverdier knyttet til andre balanseposter enn varebeholdningen. Avkastningskravet knyttet til latent skatt er 6 %. Fremtidig skattesats: 22 %.

Beregn selskapets substansverdi så nøyaktig som mulig.

b)

SKAIDI AS er et eiendomsselskap. Siste avlagte årsregnskap viste følgende balanseposter:

EIENDELER	(I hele NOK)	EGENKAPITAL OG GJELD	(I hele NOK)
Bygninger	4 000 000	Aksjekapital	500 000
		Annen egenkapital	1 000 000
		Sum egenkapital	1 500 000

En investorgruppe har kommet med et tilbud om å kjøpe selskapet for kr 10 000 000. Det finnes ikke mer-/mindreverdier knyttet til andre balanseposter enn bygninger. Se bort fra skatt.

Hvilken salgsverdi for selskapets bygninger har kjøperne lagt til grunn?

c)

SKOGANVARRI AS er et eiendomsselskap. Siste avlagte årsregnskap viste følgende balanseposter:

EIENDELER	(I hele NOK)	EGENKAPITAL OG GJELD	(I hele NOK)
Bygninger	10 000 000	Aksjekapital	1 750 000
		Annen egenkapital	1 250 000
		Sum egenkapital	3 000 000

Det finnes ikke mer-/mindreverdi knyttet til andre balanseposter enn bygninger. Det foreligger følgende informasjon om bygningene: Salgsverdi NOK 24 000 000. Skattemessig verdi: NOK 7 000 000. Skattemessig saldoavskrivningsrate: 4 %. Avkastningskrav knyttet til latent skatt er 6 %. Fremtidig skattesats: 22 %.

Beregn selskapets substansverdi så nøyaktig som mulig.

d)

Årsregnskapet for siste regnskapsår for IFJORD AS ser slik ut:

Resultatregnskap		Balanse	
Inntekter	19 000	Anleggsmidler	7 600
Driftskostnader	-14 310	Omløpsmidler	11 450
EBITDA	4 690	Bankinnskudd (tilknyttet drift)	950
Avskrivninger	-1 750	Sum eiendeler	20 000
EBIT	2 940	Egenkapital	10 400
Netto finans	500	Rentefri gjeld	9 600
Resultat før skatt	3 440	Sum egenkapital og gjeld	20 000
Skatt	-757		
Årsresultat	2 683		

I tillegg foreligger følgende opplysninger foreligger:

Årlig investeringsbehov: 1 600 000. Årlig behov økning i arbeidskapital: 250 000.

Årlig vekst: 2,5 %. Totalavkastningskrav (WACC): 7,0 %. Egenkapitalavkastningskrav: 8 %

Avkastningskrav knyttet til latent skatt: 6 %. Fremtidig skattesats: 22 %.

Foreta en verdsettelse av selskapet basert på en så grundig analyse som mulig.

e)

Årsregnskapet for siste regnskapsår for KARAKEINO AS ser slik ut:

Resultatregnskap		Balanse	
Inntekter	8 889 295	Anleggsmidler	3 675 000
Driftskostnader	-3 037 500	Omløpsmidler	5 150 000
EBITDA	5 851 795	Finansielle plasseringer (Utenfor driften)	800 000
Avskrivninger	-805 000	Sum eiendeler	9 625 000
EBIT = Driftsresultat	5 046 795	Egenkapital	5 000 000
Netto finans	-175 000	Rentefri gjeld	1 300 000
Resultat før skatt	4 871 795	Rentebærende gjeld	3 325 000
Skatt	-1 071 795	Sum egenkapital og gjeld	9 625 000
Årsresultat	3 800 000		

Beregn selskapets egenkapitalverdi dersom:

- e1) EV / EBITDA fastsettes til 8,22
- e2) P/E fastsettes til 12.
- e3) Hvilket egenkapitalavkastningskrav etter skatt tilsvarer en P/E på 12 dersom vi forutsetter en vekst på 1,5 %.

Oppgave 5 (25 % - 60 minutter)

- a) Hva menes med de to begrepene *nominell verdi* og *realverdi*?
Redegjør kort for hvordan realverdi måles (beregnes).

Bygg AS og Teknologi AS er to handelsbedrifter. Den første selger byggevarer og den andre teknologivarer. Begge selskapene rapporterer strengt forsiktig i finansregnskapet. Fra årsrapportene framgår det at de to selskapene har en felles målsetning, og begge skriver dette i styrets beretning for år 20: *Neste år skal vi skaffe aksjonærene en realavkastning på minst 5 %.*

I tabellen under får du noen opplysninger fra de to bedriftenes finansregnskaper og fra Statistisk sentralbyrå (SSB).

	År 19	År 20	År 21	År 22
<i>Fra finansregnskapene (*)</i>				
<u>Bygg AS</u>				
Salgsinntekt		90 000	94 500	102 060
Årsresultat		1 500	1 938	2 000
Egenkapital 31.12		12 500	13 438	14 238
Avsatt utbyttegjeld 31.12		1 000	1 100	1 200
<u>Teknologi AS</u>				
Salgsinntekt		150 000	148 500	147 015
Årsresultat		800	840	875
Egenkapital 31.12		21 000	21 840	22 715
Avsatt utbyttegjeld 31.12		0	0	0
<i>Prisindekser fra SSB</i>				
Konsumprisindeks 31.12	116,50	120,00	123,60	127,31
Byggevareindeks 31.12	218,18	240,00	264,00	290,40
Teknologivareindeks 31.12	153,06	150,00	147,00	144,06

(*) Beløpene er i hele tusen kroner.

Begge selskapene leier driftslokalene, og investert total kapital består hovedsakelig av varelager og kundefordringer. Du kan forutsette at resultatet i finansregnskapet tilsvarer et korrekt verdijustert nominelt resultat. Generalforsamlingen i Bygg AS godkjenner styrets utbytteforslag hvert år, og utbetalingsdatoen er 1. juli.

- b) Bruk egenkapitaljusteringsmetoden med bransjespesifikk prisstigning, og beregn det reelle resultatet i år 21 for begge selskapene. Vurder, i lys av den metoden du har brukt, om de to selskapene har nådd målsetningen for realavkastning i år 21.

Er det andre metoder som kan være aktuell å bruke for å måle realavkastningen? Forklar kort. Det er ikke nødvendig å gjøre flere tallberegninger.

Fra årsrapportene framgår det at de to selskapene også har en annen felles målsetning. Begge har klare vekstambisjoner og skriver dette i årsberetningen for år 20: *De neste årene skal vi styrke vår posisjon i markedet ved å øke salgsvolumet.*

- c) Gjør beregninger, og vurder om de to selskapene har nådd vekstmålsetningen i år 21 og år 22. For å forenkle regnearbeidet kan du gjerne forutsette at hele salget skjer i slutten av hvert år.

Formelark oppgave 5

Utregning av nøkkeltall

$$1. \text{TKR, normalisert og før skatt} = \frac{\text{ORFS} + \text{RK}}{\text{TK}}$$

$$2. \text{TKR, normalisert og etter skatt} = \frac{\text{ORES} + (\text{RK} * (1 - s))}{\text{TK}}$$

$$3. \text{TKR, fullstendig og før skatt} = \frac{\text{ÅRFS} + \text{RK}}{\text{TK}}$$

$$4. \text{TKR, fullstendig og etter skatt} = \frac{\text{ÅRES} + (\text{RK} * (1 - s))}{\text{TK}}$$

$$5. \text{EKR, normalisert og før skatt} = \frac{\text{ORFS}}{\text{EK}}$$

$$6. \text{EKR, normalisert og etter skatt} = \frac{\text{ORES}}{\text{EK}}$$

$$7. \text{EKR, fullstendig og før skatt} = \frac{\text{ÅRFS}}{\text{EK}}$$

$$8. \text{EKR, fullstendig og etter skatt} = \frac{\text{ÅRES}}{\text{EK}}$$

$$9. \text{SP, Superprofitt for eierne} = \text{ÅRES} - k * \text{EK}$$

(k er eiernes kapitalkostnad etter skatt)

$$10. \text{Omløpshastigheten til TK: OH} = \frac{\text{DI}}{\text{TK}}$$

$$11. \text{Resultatgrad (generelt): RG} = \frac{\text{Resultat (R)}}{\text{Inntekt (I)}}$$

Mange typer RG avhengig av sammenhengen:

$$11a. \text{Bruttofortjenestegrad} = \frac{\text{Salgsinntekt} - \text{Varekostnad}}{\text{Salgsinntekt}} \quad (\text{Handel})$$

$$11b. \text{Foredlingsgrad} = \frac{\text{Salgsinntekt} - \text{Råvarekostnad}}{\text{Salgsinntekt}} \quad (\text{Produksjon})$$

$$11c. \text{ Dekningsgrad} = \frac{\text{Salgsinntekt} - \text{Variable kostnader}}{\text{Salgsinntekt}}$$

$$11d. \text{ Driftsmargin} = \frac{\text{Driftsresultat (DR)}}{\text{Driftsinntekt (DI)}}$$

$$11e. \text{ RG brukt ved beregning av TKR, normalisert før skatt} = \frac{\text{ORFS} + \text{RK}}{\text{DI}}$$

(Tilsvarende for andre rentabilitetsberegninger)

$$12. \text{ Avansegrad} = \frac{\text{Salgsinntekt} - \text{Varekostnad}}{\text{Varekostnad}}$$

$$13. \text{ Egenkapitalandel} = \frac{\text{EK}}{\text{TK}}$$

$$14. \text{ Gjeldsandel} = \frac{\text{GJ}}{\text{TK}}$$

$$15. \text{ Gjeldsgrad} = \frac{\text{GJ}}{\text{EK}}$$

$$16. \text{ RDG, Rentedekningsgrad} = \frac{\text{ORFS} + \text{RK}}{\text{RK}}$$

$$17. \text{ Likviditetsgrad 1, L1} = \frac{\text{OM}}{\text{KG}}$$

Kan også beregnes mer detaljert.

$$18. \text{ Arbeidskapital, ARK} = \text{OM} - \text{KG}$$

$$19. \text{ Gjennomsnittlig omløpshastighet for varelageret, OH}_V = \frac{\text{Periodens varekostnad}}{\text{Lagerbinding}}$$

$$20. \text{ Gjennomsnittlig lagringstid for varelageret, GLT} = \frac{\text{Lagerbinding}}{\text{Vareforbruk per dag}}$$

$$21. \text{ Gjennomsnittlig omløpshastighet for kundefordringer: OH}_K = \frac{\text{Periodens varesalg}}{\text{Kundefordringer}}$$

$$22. \text{ Gjennomsnittlig kredittid for kundefordringer: GKT}_K = \frac{\text{Kundefordringer}}{\text{Varesalg per dag}}$$

$$23. \text{ Gjennomsnittlig omløpshastighet for leverandørgjeld: OH}_L = \frac{\text{Periodens varekjøp}}{\text{Leverandørgjeld}}$$

$$24. \text{ Gjennomsnittlig kredittid for leverandørgjeld: GKT}_L = \frac{\text{Leverandørgjeld}}{\text{Varekjøp per dag}}$$